

ICSÍJO HIGUCSI :
BORONGÓ FELHÓK

Higucsi Icsijo rendkívüli jelenség a mai japán irodalomban. Noha ép negyven évvel ezelőtt halt meg ez a fiatal lány huszonnégyéves korában, nélküle époly kevéssé volna tökéletes az utolsó ötven év japán irodalmának képe, mint a franciáké Comtesse de Noailles vagy Colette nélkül. Élettörténete nagyon szomorú: sokgyermekes családból származott, soha nem ismert mást, mint nyomort és küzdelmet és végül a sok nélkülözés idő előtt sirba vitte. Rengeteget dolgozott, de könyveinek életében nem volt nagy sikere, úgyhogy a híres és hírhedt Yoshivara negyedben egy kis rőtösholtot nyitott és abból tengette életét. Húszéves korában jelent meg első regénye, «Az drnyékbaborult cseresznye virága». Higucsi Icsijo ekkor már nem volt ismeretlen az irodalmi körökben: a Meidzsi korban ismét divatba jött a «vaka», más néven «tanka» háromsoros rövid verse és a fiatal lány egyik legkiválóbb műveitője volt ennek a műfajnak. A Meidzsi éra, az irodalom modernizálódása, a kilencedik században született lírai költészet reneszánszát hozta magával. Külön iskolák alakultak, melyekben a vaka-verseket tanították. Költők, írók, de még amatőrök is nagy buzgalommal gyakorolták magukat ezeknek a rögtönzött, epigrammatikus hangulatörögzütéseknek irásában.

Az első regényt rövid egymásutánban követték a többi prózaíráások, regények és novellák: «Virág a városban», «A földbe temetett Iu», «Havas nap», «A fekete éjszaka», «Az utolsó újév» és «A hárfa éneke». Két legnépszerűbb írása: «Takekurabé», két gyerek bimbózó szerelmének története, mely egy fiatal lány születő szexualitását írja le ugyanolyan őszinte nyíltsággal, mint biztosizlésű tapintattal és «Nigorio», melyet ebben a kötetben közlünk. Higucsi Icsijo legelőbb elbeszélésének a Yoshivara kurtizánjainak élete adja a keretet: az író közvetlen közelből figyelhette meg ezt a pifforeszk világot, megtanult olvasni a gésák lelkében és megszerette őket. Nincs benne semmi meglepő, hogy a teaházak pszichológiája olyan nagy helyet foglal el a szenzibilis írónő ocuvréjében. Ez csak logikus következménye annak a domináló szerepnek, melyet a gésák élete az egész japán irodalomban játszik. Három évszázadon keresztül, egész a legújabb korig, a gésa személyesítette meg a gondolati, esztétikai és testi szépséget és szabadságot. A feudális idők abszolutisztikus el-

nyomása alatt a teaházakban koncentráldott minden szellemi és politikai szabadságra törekvés. Ma természetesen már kissé háttérbe szorult a gésa, de még mindig él régi nimbusza és ez vonzza az írók és költők témakereső érdeklődését.

Higucsi Icsijo egyénisége már első regényében teljesen készen, kiformáltan áll előttünk. Amit ez a csodálatos, zseniális nő életében nem ismert, azt halála után elérte: a dicsőséget. Még ma is rendkívül népszerű. Stílusát mint kánont tanulmányozzák és követik az írók. Nőies, érzékeny melankóliája mögött mély, tiszta gondolatok élnek. Naplójában minden sorban a buddhista filozófia meglepő távlatai tárulnak eléink.

A huszonnégyéves fiatal lánynak nem volt ideje, hogy megismerje, megélje az életet, de ereje volt ahhoz, hogy megalkossa egy hosszú és gazdag élet sokrétű művét.

1.

— Oh, Sin-szán, kicsikém! jöjjön csak hozzám, szépen kérem. Jöjjön... miért habozik? Mi baj van? Mi van magával, kedves barátom? Bizonyára Futabajá-hoz megy és még csak nem is üdvözöl engem... Ha nem jön, akkor maga után megyek és erőszakkal is idehozom, megértette? Azt mondja, hogy a fürdőbe megy, nem igaz? Akkor hát jöjjön be hozzám visszafeléjővet... Maga sokat hazudik, kedves barátom és sohasem tudom, hogy mit fog egy perccel később mondani!

Taka a barátjával veszekedett. A férfi lassan továbbcsoszogott, facipői kopogtak az úton. Csak úgy félvállról vetette oda:

— Igen, kedvesem, igen, majd később meglátogatom magát... majd később.

Taka bosszúsan nézett távolodó barátja után:

— Szép história! Azt mondja, hogy majd később, de valójában nem is gondol rá. Hiába, házas emberekkel nem lehet mit kezdeni.

Bement a házba. Oriki, aki látta ezt a jelenetet, így szólt a barátnőjéhez:

— Taka, kicsikém, úgy-e bánkódol? Ne nyugtalankodjál... a közmondás is azt tartja, hogy a félig elégett pálcák könnyen tüzet fognak... legkö-

zelebb majd több szerencséd lesz veled, meglátod. Ne nyugtalanodjál, csak várj nyugodtan és igyekezzél valamilyen varázslattal magadhoz vonzani.

A vigasztaló szavak nem nyugtatták meg Takát:

— Nem vagyok olyan, mint te, Riki. Nincs olyan szerencsém a dolgaimban, mint neked. Ha csak egy embert is elszalasztok, ez már nagy károm nekem. A varázslat sem segít rajtam. Hiába, nincs szerencsém... Ma este sem tudok senkit sem megfogni... Igazán kétségbeejtő.

Taka bosszús maradt és talán, hogy megvigasztalódjék, leült egy padra és facipőivel egy dal ritmusát kezdte kiverni a kövezet kockáin. Huszonnyolc-harmincéves nő volt, hosszú vékony szempillákkal. Arca nagyon fehér volt a sok rizsportól, amelyet magára rakott. Erősen kipirosított szája, mint a harapós kutyáé. Nem volt benne semmi báj.

Barátnője, Oriki, középtermetű, karcsú és szép-járású lány. Jól ápolt haja fényes volt. Teste megvesztegető frissességet árasztott. Csak gyöngén rizporozta magát, mert erre tulajdonképpen semmi szüksége sem volt: bőre természetes fehérséggel csillogott. Büszkén mutatta fehér mellét, egész a keblek gyengéd hajlásáig... Hosszú pipáját szívta és szétvetett lábait messze kinyújtotta. Szerencsére senki sem látta így és nem tehetett neki szemrehányást. Fekete selyemkimonója hátára feltűnő minta volt hímezve.

Taka európai készítményű ezüst tűt viselt a hajában. Megvakarta a fejét és hirtelen így szólt a barátnőjéhez:

— Oriki-szán, feladtad a kérdéses levelet?

Oriki unottan válaszolt:

— Igen... Tudom, hogy nem fog jönni, de mégis elküldtem, mert mulattatott.

Oriki nevetett. Taka újra kezdte:

— Ne viccelj! Tudom, hogy egy hosszú-hosszú levelet írtál és két bélyeget tettél rá, mert felemelt portót kell fizetni... És most bebeszéled nekem, hogy mindez csak tréfa volt? Ki van zárva! Különböben is tudom, hogy ez az ember már hosszú idő óta jó barátod. Ha van is köztetek valami félreértés, hogy lehet emiatt mindjárt szakítani? Még mindent rendbe hozhatsz. Erőltess meg magad és igyekezz helyreállítani a jóviszonyt. Buddha megbüntet, ha tétlen maradsz!

— Igen, köszönöm, hogy olyan kedves vagy. Megfogadom a tanácsaidat... de te tudod, hogy ez a férfi nem tetszik nekem... beletörődöm...

Oriki úgy beszélt a férfiről, mintha egy idegenről lett volna szó.

Taka visszavágott:

— Milyen lehangoló tőled ilyesmit hallani. Világos, hogy egy olyan szép nő, mint te vagy, megengedhet magának ilyen szemtelen, becsmérlő szavakat... de én... — és egy kerek legyezővel simított a lábát: — Nekem nincs már szerencsém... Siratom az elhervadt virágokat...

Valami nevetséges volt elmélázásában. A ház előtt elhaladó férfiakat kezdte figyelni. Az esthómályban fekvő ucca nagyon felélénkült.

Az egyemeletes teaház bejáratát egy lámpa világította meg és néhány a küszöbre helyezett, sóval

töltött csésze a féltve őrzött tisztaságot jelképezte. Az előszobában egy asztalon néhány üres szaké-üveg állt. A konyha közelében időről-időre hallatszott, amint a tüzet legyezővel szították. Maga a tulajdonosnő főzött. Jó koszt! Világos, hogy a házra ez volt kírva: «Étterem». Mily tiszteletreméltó ház! Ha valaki komolyan venné a felírást és valamilyen ételt rendelne, mit válaszolnának neki? «Nagyon sajnáljuk, uram, de már kifogyott...» Pfuj, de nevetséges! De nem érdemes emiatt izgulni, mert végeredményben mindenki ismeri ezeket a trükköket és még a naiv parasztok sem rendelnek sült halat ebben a teaházban.

Oriki fiatal kora ellenére a ház sztárja volt. Kiválóan tudott a férfiakkal bánni. Nem fecsegett sokat, de szabadon és előkelően viselkedett, noha dícsérte a saját szépségét is. Társnői irigykedtek rá és ezt mondták a háta mögött: «Ez a nő elviselhetetlen!» De ha az ember közelebbről megismerte, felfedezte jó tulajdonságait, gyengédségét és bájos közvetlenségét. Meleg lelkének fénye világossággal vonta be az arcát. Mindenki, aki a Sinkaj-negyedbe járt, ismerte Orikit, a Kikunoj-teaházból. Oriki olyan népszerű volt, hogy nem lehetett tudni, ő tartozott-e a Kikunoj-teaházhoz, vagy pedig a Kikunoj tartozott-e Orikihez? Ritka szerencse volt egy ilyen nő ezekben az időkben. Az emberek irigykedve mondták: «Orikinak köszönheti a Sinkaj-negyed minden csillogását. A nő gazdájának ezer oka van rá, hogy az istenek oltárára állítsa.»

Amint egy ideig senki sem járt az uccában, Taka így szólt a barátnőjéhez:

— Kis Oriki, te optimista vagy és ezért bizonyára nem csinálsz magadnak gondokat, de hiába, engem nyugtalanít az eseted ezzel a Zsen-szánal... fáj miattad a szívem, érted? Igaz, hogy elvesztette az állását és nehéz viszonyok közt él és így már nem is gyakori látogatód... De minthogy szerettétek egymást, nem szabad ilyesmin megakadni. Ha az ember igazán szeret, akkor nem számít a korkülönbség, sem az, hogy vannak-e az embernek gyerekei, vagy nem. Igazam van? Hogy lehet elfelejteni valakit, akit az ember szívből szeret, csak azért, mert nős ember? Mit számít ez, ha szereted! Hívd meg. Az én barátom kibírhatatlan, mert elszalad, amikor meglátom. Bizony, nagyon megváltozott, már nem olyan, mint amilyen régen volt. De én már leszámoltam vele és most más palit keresek. De a te fiúd nem olyan, mint az enyém. A barátod felesége arra is képes volna, hogy neked adja az urát, ő maga pedig felvenné a gésák ruháját. De te túlságosan büszke vagy ahhoz, hogy törődjél Zsen-szánal, most, hogy nincs pénze. Ez a helyzet. Hívd meg, amikor akarod, senki sem akadályozhat meg benne. Miért habozol? Nem vagy már kislány, nem érted? Nem szabad ilyen könnyen lemondani. Írj neki. Szegény Zsen-szán!

Taka Orikira nézett, de a gésa néma maradt. Gondolatokba merülve tisztogatta a pipáját, majd néhány szippantás után kiverte belőle a hamut: pum! Most egy újabb pipát készített el és Takának nyújtotta:

— Légy óvatos, drágám! Ha így kiabálsz, meghallanak és mindenki erről a szép esetről beszél

majd. Az emberek azt fogják mondani, hogy Oriki-nek egy útépítő munkás a barátja. Nos, aki ezt hiszi, az téved. Szerelmi regényünk csak egy szertefoszlott álom és már nem is gondolok rá többé. Még a férfi nevét is elfelejtem. Elég! Elég! Ne beszéljünk róla többet.

Oriki felkelt. Sokan mentek el a ház mellett. Oriki hangosan invitálta őket:

— Isikava-szán, Muraoka-szán... Idehallgasatok! Elfelejtettétek már Oriki házát?

A férfiak megálltak, amikor meghallották a hangját és egyikük ezt mondta:

— Hősi asszony hangja ez! Itt meg kell állnunk!

Egymásután beléptek a házba és a folyosók hirtelen felélénkültek a szolgálók lépteinek zajától. Hangok röpködtek: «Kisasszony, kérem a forralt szakét». «Milyen halat kíván a szakéhoz?» Majd a samizen-lant szerelmi dalai vidították fel a házat és ez a melódia a végén szenvedélyes zajongásba fullt.

2.

Egy esős napon harminc év körüli férfi ment el a ház előtt. Látszott rajta, hogy unatkozott. Oriki azon tűnődött, hogy sikerül-e majd a férfit becsalogatni? Az eső miatt úgysem jön ma már senki... Odaszaladt a férfihez, megragadta a karját és kérte, hogy jöjjön vele... Sóvárogva kapaszkodott belé. Oriki szépsége tüstént meghódította ezt a különös, gondolatokba merült embert. Felmentek egy szo-

bába, az első emeletre és csendesen, meghitt hangon beszélgetni kezdtek, megfélekedve még a samizenről is... A férfi megkérdezte a lány nevét, korát és végül a szüleinek a nevét... Ezt kérdezte:

— Szamuraj-családból származik?

Oriki, kissé zavarban:

— Uram, erre nem válaszolhatok.

A férfi folytatta:

— Akkor hát... polgári családból?

— Olyannak nézek ki, mint egy kis polgárlány?

Találja ki? Mit gondol?

A látogató mosolygott:

— Talán nemes szülők gyermeke?

— Nos, tekintsen ilyenek... nem jobb így?

Gondolja azt, hogy egy nemes kisasszony tölti a szakét. Fogadja ezt a serleget hálával és tisztelettel.

A lány szakét öntött a gyékényre helyezett kis serlegbe. A vendég elcsodálkozott:

— Maga milyen rosszul van nevelve! Micsoda szokás ez?

Oriki védekezett:

— Ne törődjön vele. Ez az Oriki-iskola mód-szere. Érti? Mi a szakét a gyékényen isszuk, vagy néha egy vastag takarón. Elvből csak annak töltök szakét, aki tetszik nekem.

Oriki fesztelenül csevegett. A vendéget meglepte a lány rendkívül merész viselkedése és érdeklődve kérdezte:

— Meséljen valamit magáról... Bizonyára történtek rendkívüli események az életében. Maga nem mindennapi ember.

— Nem, kedves uram, alapjában véve csak egy

tapasztalatlan lány vagyok. Távolról sem vagyok annyira eltompult, mint ahogy azt képzeli.

Oriki nevetett... A látogató önféjűen:

— Miért nem akarja megmondani az igazat? Beszéljen komolyan. Ha szégyeli magát, hogy intim részleteket gyónjon meg a multjából, mondja meg legalább, hogy mi a célja az életének?

— Ó, milyen nehezét kérdez! Ha megmondom az igazat, meg lesz lepve. Az a vágyam, hogy meghódítsam a világot.

Oriki nevetett. A vendég folytatta:

— Magával igazán nem lehet mit kezdeni. Mindig csak tréfál... Miért nem mondja el a dolgokat komolyan? Tudom, hogy reggeltől estig hazugságokban él... de remélem, hogy hamis szavai közt mégis csak van egy kis igazság, egy cseppnek mégis bele kell keverednie... Férjnél volt már? A szülei miatt folytatja ezt az életet?

A vendég komoly hangja meglepte Orikit és szomorúság fogta el a szívét:

— Én is csak olyan vagyok, mint a többi nők, nekem is van egy regényem, amely megdobogtatja a szívemet. Már nagyon régen elvesztettem a szüleimet és elhagyottnak érzem magamat, mint egy szív és lélek nélküli test... Eddig még nem voltam férjnél. Látja, hogy milyen szomorú életet folytatok és ez mindig így lesz, egész az utolsó pillanatig.

Csalódott, bátortalan hangon beszélt. Volt valami megható szomorú szavaiban, melyek megőrizték rendkívüli, csábító bájukat. A vendég vigasztalta:

— Maga olyan szép, hogy nincs semmi oka elkeseredettnek lennie. Nagyon valószínű, hogy egy

szép napon gazdagon fog férjhez menni. De maga nem vágyik egy tisztos polgáraszony közepeszerű életére. Maga jobban szereti a formáság nélküli, egyszerű és szabad életet.

— Nyilvánvalóan, az olyan nő, mint én vagyok, egyszerű és szabad életben fejezi be a napjait. Szeretek egy férfit, aki nem szeret engem. Azokkal a férfiakkal pedig, akik feleségül akarnak venni, nem tudok kedves lenni. Frivol, könnyelmű nőnek fog tartani. Kénytelen vagyok minden cél nélkül, egyik napról a másikra élni.

A vendég makacskodott:

— Nem, ez lehetetlen. Bizonyára van egy szeretője. Az imént, a bejáratban hallottam, amint egyik barátnője bizalmas dolgokat mesélt valakiről, aki közel áll magához... Bizonyára van valami regényes a maga multjában, amit érdemes elmesélni.

— Milyen furcsa és bosszantó maga! Igen, vannak mindenféle barátaim. Oly könnyen küldök el egy levelet, mint egy papírdarabkát. Ha megkérnek, kész vagyok megírni és aláírni mindenfajta szerelmi szerződést. Ha valakinek egy mestere van, akkor ez mindig igában tartja őt. Ha a szüleivel él, akkor ők parancsolnak neki... Ha nem jönnek többet vissza hozzám, én bizony nem szaladok utánuk... Sajnálkozás nélkül válunk el egymástól és vége a komédiának... Igen, sokan szerelmesek belém... de nincs senkim, akihez teljesen őszinte lehetnék, akire rábízhatnám egész életemet. Ért engem?... De ne is beszéljünk tovább ilyen sötét és szomorú dolgokról, mulassunk inkább és legyünk vidámak. Most egész vadul fogunk mulatni.

Tapsolt és a barátnőjét hívta, aki néhány pillanatot mulva megjelent; Taka túlságosan ki volt festve:

— Oriki, milyen kedves és szelíd vagy ma... szentimentális napod van?

A vendég hirtelen Takához fordult:

— Mondja meg, ki a maga Oriki barátnőjének a szeretője?

— Ó uram, homét ismerném? — válaszolta Taka.

— Hazudik! És ha hazudik, nem mehet a szentélybe, pedig közeledik a halottak ünnepe... — A vendég vidáman felnevetett.

Taka védekezett:

— De uram, ön csak úgy bejön az uccáról és ilyen diszkrét dolgokat kérdez tőlem... Csak most fogom megkérdezni a szeretője nevét... ha egyáltalán van valakije! Ki tudja, talán éppen maga a barátja...

— Ugyan, hogy mondhat ilyen ostobaságot. Oriki dühös lesz. Hallgasson!

Mind a hárman vidáman, jókedvűen, jelentéktelen dolgokról beszélgettek. Takát magával ragadta a szoba hangulata:

— Uram, akarja, hogy kitaláljam a foglalkozását?

A vendég odatartotta neki a kezét, de Taka eltolta magától.

— Nem, uram, a kézvonalai nem érdekelnek, a fizionómiájából mindent látok. — Taka komoly arccal nézett a vendégre, aki így szólt:

— Nem, kisasszony, ezt nem akarom. Hogy ön

leleplezzen és szidalmazzon? Ne felejtse el, hogy mégis funkcionárius vagyok.

Mire Taka:

— Hazudik. Még nem láttam hivatalnokot, aki hétköznap idejött volna szórakozni. Oriki, neked mi a véleményed?

A vendég mormogva:

— Ha tényleg kitalálja a foglalkozásomat, szép ajándékot adok magának — és kivette a tárcáját. Oriki mosolygott:

— Nem, Taka, ne légy udvariatlan. Talán valami nemes úr... inkognitóban jön ide... ki tudja? Nincs foglalkozása... szó sincs róla.

Oriki kezébe vette a vendég tárcáját, amely egy vánkoson feküdt.

— Uram, bizza a tárcáját Takára és majd ebből a pénzből borraivalókat adunk az egész személyzetnek...

És Oriki, anélkül, hogy megvárná a vendég válaszát és beleegyezését, kivette a bankjegyeket a tárcából. A férfi a falnak támaszkodva nyugodtan nézte a lányt. Nem tett neki szemrehányást, mindent rábízott. Valóban, nagyon bőkezűen viselkedett.

Taka ámulva nézte:

— Ez mégis túlzás, Oriki. Elég!

De Oriki nem zavartatta magát:

— Nem, ez nem a te gondod. Ime, ez a tiéd és ez a szobaasszonyé. Évvel a bankjeggyel egyenlítsd ki a számlát a pénztárnál. Ami marad, azt szétosztjuk a személyzet közt. Kedves vendégünk igent mondott, akkor hát miért akadékoskodsz? Köszönd meg és vedd a pénzt...

Oriki szétoasztotta a bankókat. Taka ismerve Oriki szokását, nem csodálkozott és nem nyugtalanzkodott tovább barátnője merészsége miatt. Összeszedte a pénzt és elment. A vendéget mulattatta Taka viselkedése:

— Maga azt mondja, hogy ez a lány tizenkilencéves, de milyen öregnek néz ki!

Oriki haragudott:

— Ne legyen olyan rosszmájú!

Oriki nem tartott meg magának semmit a pénzből. Hirtelen felkelt, kinyitotta a tolóajtót, majd a falnak támaszkodva, homlokára szoritotta a kezét, mintha fejfájás kínozná. A vendég meglepetve nézett rá:

— Mi van magával? Nincs szüksége pénzre?

— Nekem? Nem... de másra volt szükségem. Látja ezt?

Oriki az övéből kihúzta a vendég névjegyét.

— Látja, ez kellett nekem...

Senki sem tudta, hogy mikor vette el Oriki a névjegyet. Amikor a férfi kérte, hogy adja neki vissza, Oriki ragaszkodott hozzá, hogy megtartsa. Csak úgy adta volna vissza, ha a férfi cserébe a fényképét adja neki. Majd hozzátette:

— Ha eljön jövő szombaton, együtt lefényképeztetjük magunkat. Helyes?

Amikor a vendég távozni akart, nem tartóztatta. Rásegítette a felsőkabátját és még ezt mondta neki:

— Megbocsát, ha udvariatlan voltam... várom a legközelebbi látogatását.

A férfi nevetett:

— Kedvesem, már éppen elég a maga üres és hamis szavaiból.

Sietve elbúcsúzott és lement a lépcsőn. Oriki, kezében tartva a vendég kalapját, utána ment:

— Hogy szavaim hamisak-e vagy igazak, azt majd akkor látja, ha türelmesen eltöltött velem kilencvenkilenc éjszakát. Majd meglátja, hogy Oriki a Kikunoj-teaházból nem mindennapi nő, amolyan széria-gyártmány, hanem van benne valami rendkívül.

A tulajdonosnő és Oriki barátnői mind a bőkezű vendéghez szaladtak és hosszú «köszönet»-et ekhóztak utána. A riksa már a ház előtt állt. A személyzet udvariasan köszöntötte a távozót és kérte, hogy jöjjön el újra. Ez a szívélyesség és hangsúlyozott udvariasság nem volt egyéb, mint a bőkezű borralaló közvetlen következménye. A vendég távozása után sem fukarkodtak a lányok köszönőszavakban, melyeket Orikihez intéztek, mert hiszen neki köszönhették a váratlan bevételt.

3.

A vendéget Juuki Tomonozuke-nek hívták. Nagy éjjelező hírében állt, de valójában komoly ember volt. Sem foglalkozása, sem felesége, sem gyereke... és így semmi sem akadályozta meg a fiatalembert abban, hogy hetenként kétszer vagy háromszor meglátogassa Orikit, aki nagyon hozzászokott már a férfihez, noha nem is értette nagyon a vonzódása okát. Ha elmúlt három nap és Juuki nem

jött, Oriki levelet írt neki, hogy mi van vele? A barátnői féltékenyek voltak rá és gyakran ugratták. Egyikük így szólt hozzá:

— Oriki, milyen boldog lehetsz... Juuki szép, kedves, bőkezű. Egy napon bizonyára szép otthonod és sok pénzed lesz... És «úrnöm»-nek fognak szólítani... Vigyázz már most, ne mutasd nagyon a lábaidat és ne igyál szakét egy nagy teáscsészéből. Ez nem illik. Megértettél?

És egy másik:

— De ha a barátod, Zsen-szán, hall erről a szerelemről, megbolondul fájdalmában.

Orikinek nem tetszett ez a beszéd:

— Majd ha ideérkezem lovas hintómban, gondoskodtok arról, hogy rosszul kövezett uccánkat egy kicsit rendbehozzák. A ház elé deszkapallót raktok, hogy ne kelljen a sárba lépnem. Hogyan jöhetnek másképpen egy ilyen elhanyagolt vidékre! És azonkívül tanuljatok nagyobb udvariasságot és szolgáljatok ki előzékenyebben.

Oriki szavai sértették a gésákat:

— Olyan közönséges módon beszélsz, hogy sohasem lehet belőled egy tisztelettel körülvett feleség...

— Ha Juuki barátod eljön, megmondom neki, hogy milyen közönségesen viselkedsz... Összeszid majd, meglátod.

Amikor Juuki eljött a teaházba, az egyik lány gonoszul figyelmeztette:

— Uram, Oriki olyan szemtelen, hogy nem lehet elviselni és olyan közönséges... Nem lehet vele kibírni... Szidja össze. Képzeld csak, Oriki egy

nagy teáscsészéből issza a szakét, ami káros az egészségére.

Juuki figyelmesen hallgatta e szavakat és komoly arccal, szigorúan Orikihez fordult:

— Oriki, kérlek, ne igyál többé szakét...

Oriki magyarázkodott:

— Milyen kicsinyes vagy, barátom... azt reméltem, hogy te mint filozófus több megértést fogsz mutatni. Nem gondolod, hogy éppen az italnak köszönhetem, hogy ezt az életet egyáltalán el tudom viselni? Ha nem iszom, akkor a szobám arca olyan szomorú, mint egy buddhista templom. Meg kell engem érteni...

Juuki meghallgatta a magyarázatot és teljesen elfogadta barátnője érveit.

Egy holdfényes estén az egyik közelben lévő gyár több alkalmazottja jött a Kikunoj-házba. A lármás vendégek elfoglalták az egész földszintet. A nagy rizses csajkák zaja a Dzsinku- és Kapporédalokkal keveredett. A teaház összes gésái résztvettek a mulatozásban, csak Oriki maradt Juukivel az első emeleti szobában. Juuki kényelembe helyezkedett a gyékényen; igyekezett vidáman beszélgetni, hogy felvidítsa a barátnőjét. De Oriki hideg maradt, kedvetlen, gondterhes. Gondolataiba merülve maga elé bámult. Juuki megkérdezte:

— Mi van veled? A fejed fáj?

— Nem... nem fáj a fejem... csak... beteg vagyok, mint mindig.

— Dehát mi bajod van?

— Nem mondhatom meg neked, még ha akarom sem.

— Én mégsem vagyok már idegen a számodra... Bennem megbízatsz. Mondd meg, hol fáj?

— Nem, kedves barátom, nem vagyok beteg. Nehéz helyzetben vagyok és nem találok megoldást. Ez minden.

— Zavarba hozol, drága barátnőm! Úgy érzem, hogy sok titkod van... Ha az apádról kérdezek, nem válaszolsz... az anyádról sem mondasz semmit... a multadról is hallgatsz... Hazudhatsz nekem, ha akarsz, majdnem minden nő hazudik, ha az életéről beszél! Ezt egészen természetesnek tartom. De beszélj! Hiszen nem vagyok idegen! Hányszor voltunk már együtt! Bizzál bennem és mondd meg, mi nyomja a szívedet? Végeredményben, ha rá akarok jönni a titkodra, könnyen megtudhatom, kitalálhatom, hiába bujsz el előlem. Mondd meg hát, hogy mi bajod van mindig?

Oriki önfejtően:

— Nem, nem... hagyj békében. Ostobaság az egész. Szóra sem érdemes.

Ebben a percben egy szolgáló lépett Orikihez és valamit lopva a fülébe súgott:

— Oriki gyere csak le és majd meglátod...

Oriki, halkán:

— Nem, ma este nem akarok... mondd, hogy egészen eláztam a szakétól és nem vagyok hajlandó vele beszélgetni. Hogy untat engem ez az ember!

Oriki elfintorította az arcát. A szolgáló még egyszer megpróbálta:

— Ezt könnyű mondani... de most mit tegyünk?

Oriki a térdén fekvő lanttal játszott:

— Hagyjál már, tégy úgy, ahogy mondtam.

A szolgálólány különösen nézett rá és kiment a szobából. Juuki nevetve fordult a barátnőjéhez:

— Idehallgass, drágám, egy cseppet se zavarasd magad miattam és csak menj le hozzá egész nyugodtan. Ne húzódkodj... Kegyetlen dolog elmenni hagyni a szeretődöt, anélkül, hogy láttad volna. Siess, még utoléred. Ha akarod, hívd ide, én elmegyek és nem foglak zavarni titeket.

Oriki így szólt:

— Ne bolondozz. Alapjában véve ostobaság tovább titkolózni előtted. Most mindent el fogok neked mondani... Már régóta ismerek egy férfit, akit Zsen-szánnek hívnak. Nagyon jó barátom. Egy időben elég gazdag és befolyásos volt, de most szegény és egy kis zúgban kell meghúzódnia, mint egy csigának, egy uccai árus bódéja mögött. Felesége és gyereke van. Az ő korában az ember már meggondoltabb: látnia kellene, hogy nincs semmi értelme annak, hogy hozzám járjon... De ő mégis eljön, mintha valami varázserő kergetné a karjaimba... Most is lent van a földszinten. Nem vagyok olyan szívtelen, hogy elűzzem, de mégis jobb volna, ha távol tartaná magát tőlem, különben csak baja lesz belőle... Tudom, meg fog rám haragudni, ördögnek, kígyónak fog elnevezni, jogában áll... ez az ő dolga.

Oriki felállt és kinézett az ablakon. Juuki gúnyosan kérdezte:

— Látod őt?

Oriki szomorú maradt:

— Nem, már nincs ott.

Juuki vájkált a sebben:

— Oh, most már értem: ez az eset az oka örökös betegségednek.

Oriki szomorúan mosolygott:

— Bizony, a betegségem gyógyíthatatlan, nem segít rajta sem az orvos, sem Kuzatszú gyógyvizei...

— Szeretném látni ezt az embert. Kire hasonlít? Melyik színészre?

— Ha látnád, meg volnál lepve, — válaszolta a lány, — kistermetű és egészen fekete ember... Fudóra hasonlít.

— És jó, kedves ember?

— Bizony az. Csak jó ember képes arra, hogy tönkregyete magát érettünk, akik ezt a foglalkozást folytatjuk. Jó fiú, de semmi több. Nincsenek különösebb képességei. Tulajdonképpen érdektelen és mindennapi ember...

— Akkor miért vagy úgy belebolondulva?

Juuki felkelt. A beszélgetés felizgatta. A lány folytatta:

— Talán könnyen beleszeretek valakibe... Vele is vagyok. Minden éjjel rólad álmodom... Egy éjszaka azt álmodtam, hogy megnősültél. Máskor meg, hogy nem jöttél többet hozzám... Hány éjszákát töltöttem el szomorú álmokkal temiattad és könnyeimmel áztattam vánkösöm papírhuatát... Taka barátnőm nem ilyen: ő mindig nagyszerűen alszik. Amint lefekszik, rögtön elalszik, még horkol is. Egész éjszaka nem ébred fel; komolyan irigylem ezért. Én pedig még sokáig nem tudom lehúynyi a

szememet és ezer dologra gondolok. Nagyon boldog vagyok, hogy látod bánatomat, de nem tudod kitálatni, hogy mire gondolok és miért szenvedek... Nem érdemes tragikusan venni a dolgokat és ezért a többiek előtt vidámnak mutakozom. Sok vendég azt hiszi rólam, hogy felületes, könnyelmű, frivol nő vagyok. Nem tudom, miért kell szenvednem... én vagyok a legszerencsétlenebb nő ezen a földön.

Oriki szomorúan nézett a férfire, aki bátorítani akarta:

— Óh, mily ritkán hallani tőled ily melankólikus szavakat... Azt állítod, hogy éjszakánként rólam álmodsz? De hiszen ha komolyan gondolsz rám, vágyódnod kell rá, hogy a feleségem légy. Mégsem beszélsz sohasem erről! Nem tudlak megérteni! Engedd meg, hogy egy régi mondást idézzek: ha ketten egymásba karolnak az uccán, ez a sors által elhatározott összetartozás jele... Ismered ezeket a szavakat? Azt mondod, hogy útárod a foglalkozásodat. Akkor miért nem tárod ki a szívedet előttem?... Én is azt hittem, hogy az olyan nő, mint aminő te vagy, csak élvezeteket keres az életben és felületesnek és könnyelműnek tartottalak. Tehát csak tetteted a jókedvet? Óh, mennyire szeretném megismerni a titkodat, ha nem esnék nehezedre őszintének lenni velem.

— Igen, már vallani akartam neked... De ma este, ma éjjel? Nem!

— Miért?

— Miért? Nem tudom! Mert önfejű vagyok! Ha nem akarom, akkor nem megy... kész!

A gésa hirtelen felállt és kiment az erkélyre.

Az ég tiszta volt és felhőtlen, a hold kék, átlátszó fénybe burkolta a várost. A lány a házakat nézte, melyeknek falára kirajzolódott a járókelők árnyéka. Lépteik zaja felhangzott hozzá.

— Mondd csak, Juuki...

— Mit?

Juuki hozzálépett. Oriki megfogta a férfi kezét:

— Úlj ide le... Látnod ott azt a kis fiút, négy éves lehet... egy barackot vásárol a gyümölcsárusnál... milyen édes kölyök... Ez az ő gyereke... utál engem és azt mondja nekem, hogy egy ördög vagyok! Tényleg úgy nézek ki, mint egy ördög?

A lány az égre nézett és felsóhajtott. Szenvedését magában őrizte. Nem talált rá szavakat.

4.

Sujkai-külvárosban egy ici-pici uccácska húzódott meg, amely oly keskeny volt, hogy az uccai árus és a borbély standja alig fért el egymás mellett. Ha esett az eső, nem lehetett egy ernyőt kinyitni benne. A földön deszkák heverték, azokon kellett járni, hogy az ember ne lépjen a sárba. Itt-ott mély lyukak tátongtak a palló-lapok közt. Kétoldalt egyforma viskók sora szegélyezte az utat.

Az uccácska végén egy szemétdomb mögött szegényes, szűk házikó állt. Zsen-szán, Oriki barátja lakott benne a családjával. Ohatszu, a felesége, huszonnyolc-huszonkilenc éves lehetett, fáradt, lesoványodott volt a nyomorgástól. Gondozatlan szempillái elszomorító látvány. Kimonója elkopott

a sok mosástól és az eleje a térde fölött több helyen diszkrétén meg volt foltozva. Az asszony felhasználva a halottak ünnepét megelőző meleg napokat, teljes erővel dolgozott: egy nagykereskedő részére nádífonatú kosarakat készített. A plafonra felaggatott nádpálcákat rendezgette és buzgón munkához látott, hogy minél több darabot készíthessen el. Szánalmas és megható benyomást keltett. Már esteledett és az asszony aggódott, mert fia, Takicsi nem jött még haza és férje, Zsenhicsi, akit Oriki Zsen-szán-nak becézett, szintén késett. Miután félretette a munkaszerszámjait, kis pipáját kezdte szívni. A fáradtságtól alig tudta már nyitva tartani szemét. Megigazította a tüzet, melyen egy teafőző állt. Majd kivett néhány faszéndarabot és egy serpenyőbe rakta. Néhány illatos sugi-levelet tett rá, ezeknek füstje elkergette a szúnyogokat. A füst felszállt és az asszony hallotta a menekülő szúnyogok idegesítő zúgását. Takicsi belépett az ajtón:

— Mama, megjöttem és a papa is velem van.

— Bizony nagyon elkéstél! Már nyugtalan voltam, mert azt képzeltem, hogy a templomhegyre mentél. Gyere gyorsan.

Zsenhicsi halkán besurrant a fiú mögött. Nagyon rosszkedvű volt.

— Te vagy az? Hazajöttél? Olyan meleg volt ma, hogy azt hittem, korábban jössz és meleg vizet készítettem, hogy megfürödhess. Siess, a fürdő lemossa rólad az izzadtságot. Jó volna, ha te is megfürödnél, Takicsi, akarsz?

— Igen, mama, — a gyerek vetközni kezdett.

— Várj, megnézem, meleg-e már a víz.

Az asszony a konyhába ment és felállította a fateknőt, majd meleg vizet merített belé. Odatette a törülközőt és a férjét hívta:

— Mozgás, mi lesz veled? Talán beteg vagy? Ha nem, akkor siess, a fürdő majd felfrissít és aztán vacsorázunk... Takicsi már vár.

Zsenhicsi ráhagyta:

— Igen, igazad van... — Vetkőzni kezdett és lement a konyhába. Eszébe jutott az az idő, amikor még gazdag volt... Hogyan is gondolt volna akkor arra, hogy egy napon ilyen szegény lesz és egy viskó konyhájában fog fürödni. Nyomorúságosan kereste meg a kenyerét, útépitésnél segített a munkásoknak és teherszállító kocsikat vezetett. Bizony, az apja nem így képzelte el a fia életét... Mindennek ez a szerencsétlen álom volt az oka. Mozdulatlanul, meredten maga elé nézett, mikor a fia megkérte:

— Papa, nem mosnád le a hátamat?

Az asszony siettette:

— Fejezd be a fürdődöt, mert már jönnek a szűnyogok.

A férfi únottan bólintott és kilépett a kádból. Felvette kopott, de tiszta ruháját. Kiment a ház elé hűsölni az esti szellőben. Az asszony egy rozoga kis asztalt tett eléje, melynek lapjáról a lakk már lepattogzott.

— Ma estére kedvenc ételedet készítettem.

Egy csészét tett elébe, amelyben szójabab párolgott zöldpetrezselyemlében. Ezalatt Takicsi odahozta a rizst. A férfi megsímogatta a gyerek fejét:

— Úlj ide mellém!

Kezébe vette a pálcákat és enni kezdett. De sehogysem ízlett neki az étel:

— Nem tudok többet enni.

A felesége nyugtalankodott:

— Mi van veled? Egy ember, aki olyan nehéz munkát végez, mint te, könnyen megeszik három csésze rizst is. Rosszul vagy? Fáradt vagy?

— Semmi bajom sincs... Csak egyszerűen nincs kedvem enni.

A felesége szomorúan nézett rá:

— Ah, talán még mindig arra gondolsz... szerelmi bánatodra? Meglehet, hogy a Kikunój-teaházban jobban ízlik neked a sózott hal... de a mi körülményeink közt nem szabad ilyesmire gondolni. Az a ház jól kiszolgálja azokat, akik fizetni tudnak. Ha pénzed volna, téged is olyan szívesen fogadnának, mint valaha. Amikor az ember elmegy a ház előtt, már látja, milyen könnyen keresik a pénzt ezek a nők, ha kiállnak az ajtóba, szépen felöltözve, szépen kifestve és csalogatják az arramenőket. Törődj bele, hogy már nem foglalkoznak veled, mert szegény vagy. Hiábavaló ezen gondolkodni és búsulni... Bizonyára ismered azt a fiatalembert, aki itt a szomszédban a pálinkagyárban dolgozott? A Futabája-teaház egyik tündérére költötte egész pénzét. Hogy rendbehozza anyagi helyzetét, kalandos vállalkozásokba kezdett. Végül lopásra vetemedett. Most börtönben ül, rabkoszton sinylődik, mialatt egykori barátnője vígan és gondtalanul éli a világát és fütyül a férfire. És senkisé ismét meg ezen... Mire jó, ha az ember ilyen históriákon töri a fejét... Ne gondolj többet arra a nőre, felejtsd el, inkább

dolgozz komolyan és igyekezz egy kis pénzt félretenni. Ha ilyen lehangolt vagy, nekem sincs bátorságom az élethez és egy napon gyerekünkkel együtt eltévedek valahol az uccán... Szedd össze magad, légy erős, férfihez méltó, és ha majd sok pénz lesz, megint tarthatsz magadnak kurtizánokat a villárdban, akár Orikit, akár Komurazakit vagy Agémakit. Ne gondolj ilyen ostobaságra, térj magadhoz, egyél... Nézd, milyen szomorú a fiúnk temiatad.

Amikor a szülők odanézték, a gyerek abba hagyta az evést, letette az evőpálcikákat és a csészét az asztalra és nyugtalanul figyelte a felnőtteket. A férfi a fiú bájos és kedves arcát nézte: milyen szépen élhetnék itt gyerekekkel, milyen boldog lehetnék, de az a fekete róka hatalmába kerített... Miért nem tudom elfelejteni ezt az átkozott asszonyt? Milyen végzet üldöz engem?... Kínozza a gondolat. Szemrehányásokat tett magának: És mégsem vagyok teljesen vak és elhülyült! Szegény feleségem ki ne ejtse többet Oriki nevét, mert akkor kénytelen volnék erre a régi, buta esetre gondolni és csak szégyelném magamat. — Helyes! Elhatároztam, hogy nem gondolok többé rá. Ha ma este nem tudtam enni, ennek nem is az volt az oka, hanem a fáradtság. — Szegény feleségem, ne nyugtalanodj miattam!

Kinyújtózott a gyékényen és a mellét legyezte. A serpenyő füstje nem bántotta, de a kínzó gondolatok tovább gyötörték.

5.

Nem tudom, hogy ki találta ki a «siro-oni» nevet: ezek a végzetes asszonyok olyanok, mint a pokol, mint egy vértől kicsorduló tó, amelybe a férfiak fejjel előre zuhannak bele. Senki sem tudja, mi a titka a sikerüknek? A férfiak mind a legnagyobb örültségeket képesek miattuk elkövetni, nincsenek tekintettel senkire, semmire. Ha egy nő ezt mondja: Gyere, drágám, gyere ide, — olyan ez, mint a kígyókat elnyelő csodafácán hívása... borzalmas!... ők is kilenc hónapig élnek az anya testében és ugyanolyan körülmények között látják meg a napvilágot, mint más gyerekek, ők is szeretettel, ragaszkodással simulnak az anyjuk kebléhez. Nem becstelének, nem okoznak senkinek fájdalmat. Képesek arra, hogy száz csapodár szerető mellett egyetlen férfinak ajándékozzák könnyes-szerelmes szívüket.

Elmesélem Tatszu ruhafestő esetét. Sokat mulatott a léha Orokuval, a Kavadaja-teaház gyöngyével. Egyszer erőszakkal kivonszolta az uccára és ott verekedtek. Mindenki azt mondta róla, hogy nagyon gyerekes, nagyon tapasztalatlan, nagyon könnyelmű ahhoz, hogy evvel a nővel éljen... A férfi harminc éves volt, ez az eset két év előtt történt. Ha valaki találkozott vele, minden alkalommal azt tanácsolta neki, hogy komolyodjék már meg... De ő csak egy szórakozott «igen»-nel hallgatott oda és rögtön elfelejtette a jótanácsot, mintha nem is tartoznék rá. Mivel az apja már idős ember volt és az anyja látása is gyengült, a szülők remélték, hogy

egy napon meg fog javulni és nem okoz nekik több gondot. Egy alkalommal a fiatalember egy barátnője panaszkodott rá:

— Kimosnám és megfoltoznám az alsóruháit... de ő olyan könnyelmű és felületes, hogy nem számíthatok arra, hogy a felesége leszek. Ha gondolkozom ezen, elvesztem minden bátorságomat és undorodom ettől az élettől, melyet kénytelen vagyok folytatni.

Elég ritka ilyen szavakat egy kurtizántól hallani: ezeknek a nőknek a hazugság már a vérükben van. Ez a lány, megfélekedve arról, hogy ő kicsoda, társnőire panaszkodott. Kétségbeesésére és szomorúságára nem talált orvosságot.

Egy másik kurtizán ezt mondta:

— Óh lám, még tizenhat nap választ el minket a halottak ünnepétől és az uccán gyerekek mennek el mellettem, szép, ezüsttel díszített kimonóba öltözve, melyet a szüleiktől kaptak. Bizonyára Emma-szamába igyekeznek. Milyen boldogok és jókedvűek! A szüleik bizonyára derék emberek. Jotaro fiamra gondolok, akinek a főnöke szabadságot adott mára. Hogy irigyelheti a többi boldog gyerek életét! Az apja iszákos és még lakása sincs, én pedig csak egy szegény asszony vagyok, noha szép ruhákat hordok. És milyen szégyenletes a foglalkozásom! Még ha tudná a címemet, akkor sem merne meglátogatni engem. Emlékszem, hogy a múlt évben egyszer sétálni mentem a társnőimmal a cseresznyefavirágok ünnepén... olyan hajviseletem volt, mint egy férjes asszonynak... és ekkor találkoztam a fiammal, egy kis teaházban, a folyó partján. Amikor

hívtam, hozzám jött és meglepődve látta, hogy mennyire megfiatalodtam:

— Anya, te vagy az?

— Ha a fiam látná, amint a kliensekkel szórakozom, minden naivsága ellenére elszomorodna. Amikor találkoztam veled, ezt mondta nekem:

— Mama, most egy gyertyakészítőnél dolgozom és bármi is történik, minden szenvedést elvisellek és bátran dolgozom, hogy derék ember legyen belőlem és egy napon majd abban a helyzetben leszek, hogy téged is és a papát is boldoggá tegyem. Addig is légy okos és maradj egyedül. Ne hagyd ott az apámat, ne menj máshoz feleségül.

— Így beszélt hozzám a fiam. De szegény asszony voltam és nem tudtam magam eltartani abból, amit gyufadoboz-ragasztással kereshettem volna. Ahhoz, hogy mint cseléd a konyhában dolgozzam, túl gyöngye voltam. Így nem maradt más hátra, mint ezt a szomorú, de kevésbé fáradtságos foglalkozást választani. Noha így az életem kevésbé őszinte és szívem sohasem könnyű... Tudom, hogy a fiam haragudna rám, mert nem fogadtam meg a tanácsait.

A szegény kurtizán-anya ezen a napon különösen szégyelte magát előkelő frizurája miatt... az alkony homályában öltözőasztalának tükre előtt ült és szemei megteltek könnyel.

Oriki sem volt rossz lány, ő sem volt a pokol szülőtte. Nem önszántából került a teaház fertőjébe és ha gyakran hazudott, ha egész napokat játékkal, mulatozással töltött is el, csak a percnél élve, bizonyára oka volt rá... Az emberek gyengédségét

olyannak tekintette, mint a vékony és könnyű papírlapot. Az élete éjjel-nappal a világitóbogarak megmetszakadó fényéhez hasonlított. Könnyen és közömbösen nézte a többiek könnyeit. Ha egy férfi öngyilkos lett volna miatta, képes lett volna azt mondani: «annyi baj» és érzéketlenül továbbmenni. Ez a hidegség szomorú következménye volt a mindennapi borzasztó eltompulásnak. De azért időről időre szomorúság fogta el megkínzott szívét és ilyenkor szobája gyékényére vetette magát és titokban, csöndesen sírt, párnájába fojtva zokogását. Minden erővel titkolni igyekezett szomorúságát és ezért barátai azt hitték, hogy vasakarata van. Senki sem ismerheti meg igazán... a pókháló szövete is erősnek látszik, mégis azonnal elszakad, ha az ember hozzáér.

Július tizenhatodik napjának éjszakája minden teaházban nagyon hangos volt. A vendégek danoltak. A Kikunoi földszintjén néhány boltos rekedt és kellemetlen hangon, hamisan énekelt. Nagyon büszkék voltak erre a teljesítményükre... Az egyik vendég így szólt:

— Óh, Oriki, örvendeztessen meg minket szép hangjával és csodálatos énekével! Énekeljen! Énekeljen!

Oriki, kényszerítve, énekelni kezdett: «Nem mondom meg a nevét, de van köztetek valaki, akit szívből szeretek.» Ez a mondat, bármilyen banálishan is hangzott, tetszett a vendégeknek, akik hangosan kiáltoztak örömben. «A szerelmem egy kis és keskeny híd, mely a mély völgyek patakja fölött függ. Félek átmenni rajta és habozok. De ha nem

megyek át...» Miután a dal első mondatát elénekelte, hirtelen megállt, mintha valami megállította volna. Mintha hirtelen eszébe jutna valami:

— Bocsánat, de egy pillanatra el kell mennem.

Félretette a lantot és felállt. A vendégek lármásan kérdezték:

— Hova megy?

Oriki a szolgálókat hívta:

— Otéi, Otaka... legyetek olyan jók és szórazottassátok ezeket az urakat. Mindjárt visszajövök.

Gyorsan kiment a folyosóra és felvette a cipőit, majd anélkül, hogy visszafordult volna, elhagyta a házat és eltűnt a szemközti kis ucca homályában.

Oriki sietve ment és így tünődött: «Óh, hogy szeretnék messze elmenni ettől a háztól. Indiáig, vagy egész a világ végéig. Hol található egy csendes helyet, ahol nem hallom többé az emberek hangját és ezt az undorító zajongást. Álmodó szívem megpihenne, elfelejtené a sötét és nyomasztó gondolatokat. Óh, milyen jelentéktelen, közönséges, érdektelen, szomorú, nyomorult és magányos az életem! Miért éljek így tovább? Így van ez végérvényesen számomra elrendelve? Ez lesz örökké az én életem? Óh, milyen unalmas és kilátástalan minden.» Oriki egy pillanatig egy fához támaszkodott és még hallotta a saját hangját: «... Félek átmenni rajta és habozom. De ha nem megyek át...» Tisztán hallotta, úgy amint az imént énekelte... nem tudta honnét. Önmagához beszélt: «Igen, át kell mennem a szerelem veszélyes hídján... Az apám is elesett rajta, a nagyapám is... Sok nemzedék gyűlöletének terhe nyomja a vállamat... és

nem tudok meghalni anélkül, hogy ne csinálnék meg mindent, amit szeretnék... Ha azt mondanám, hogy nyomorult vagyok, senki se könyörülne meg rajtam... Ha azt mondom, hogy szomorú vagyok, mindjárt szememre vetik, hogy nincs inyemre a foglalkozásom. Csak egyet tehetek: hagyni mindent, úgy ahogy van... mit is tehetnék ellene. Ha komolyan gondolkozom is rajta, akkor sem tudom soha, hogy merre megyek... Nem tudok mást tenni, mint folytatni eddigi életemet: Oriki kisasszony a Kikunoi házból. Az emberek azt fogják rólam mondani, hogy hideg, szívtelen nő vagyok, nincs bennem semmi emberi érzés, sem kötelességtudás... de nekem ez oly mindegy, fütyülök rá... Miért is törjem rajta a fejemet? Az életem olyan, amilyen... a testem is... a sorsom is... Bármilyen történet, az életem nem lesz rendesebb... Miért jöttem most ide? Nincs semmi célom... Miért álltam meg itt? Talán ostoba és bolond vagyok és nem értek semmit. Jobb volna visszamenni...» Elhagyta a homályos uccát és befordult az útra, ahol sok nép tolongott a nyitott boltok előtt... Rótt a uccákat, hogy felejtse, hogy szórakozzék. Csak elmosódottan látta a járókelők arcát és az emberek, akik közvetlenül mellette mentek el, kicsinyeknek és messzinek tűntek neki. Érezte, hogy az ucca hegynek fölfelé megy. Hallotta a férfiak hangját, de csak messziről, mint a mély kútba eső tárgyak zaját... Érezte, amint hangja eloldódik a többiekétől és gondolatai elhatárolódnak a körülötte áramló élettől... De hiába minden, a séta sem tudta felvidítani... Amikor egy csoportosulásba került, amely egy bódé előtt egy ház-

pár veszekedését figyelte, azt hitte, hogy valami óriási elhagyott mezőn tévedt el tél idején. Semmi sem ragadta meg a figyelmét, semilyen látvány nem érdekelte. Bizonytalanul, tántorogva ment előre. Egy pillanatra megállt és arra gondolt, hogy nem bolondult-e meg igazán?... Ekkor valaki váratlanul a vállára tette a kezét és megkérdezte:

— Hova mész Oriki?

6.

Már teljesen elfelejtette Juukinak adott ígéretét, amikor megkérte a férfit, hogy jöjjön el hozzá tizenhatodikán... Azt mondta neki, hogy okvetlenül elvárja... Aki most a vállára tette a kezét, éppen az a Juuki volt, akit elfelejtett. A váratlan találkozás meglepte a lányt, megzavarta és nyugtalanította. Juuki nevetve kérdezte:

— Mi van veled? Mulatságos téged ilyen nyugtalanul látni!

Oriki ijedten és felindultan válaszolt:

— Igen, kedves barátom... elgondolkoztam... és te megleptél... Jó, hogy eljöttél.

Juuki szemrehányóan:

— Annál is inkább, mert olyan biztosra ígérted, hogy vársz rám. Szívtelen vagy, mert megfeledeztél rólam.

— Mondhatsz, amit akarsz... majd mindent megmagyarázok neked később.

A lány megfogta a barátja kezét és magához húzta. Juuki figyelmeztette:

— Vigyázz, néhány bámész irigykedve néz ránk...

— Mit bánom én... ne törődj velük. Szabadok vagyunk, azt tesszük, amit akarunk.

Utat csinált maguknak a tolongó sokaságon keresztül.

A földszinti szoba még lármás volt Oriki hirtelen eltünése miatt. Az elégedetlen vendégek hangosan panaszkodtak. Ebben a percben valaki felkiáltott az ajtóban:

— Nini, Oriki visszajön!

Az egyik vendég méltatlankodott:

— Hogy merészelt minket egyedül hagyni! Micsoda udvariatlanság ez! Ha visszajön, hozzák azonnal ide. Okvetlenül látni akarom, különben megharagszom.

Oriki közömbösen hallgatta ezeket a szavakat és Juukival felment az emeletre:

— Még mindig fáj a fejem és nem tudok szakét inni velük. Megbolondulok, ha ebben a tömegben maradok... már a szaké szagától is rosszul leszek... egy kicsit le akarok pihenni, aztán majd meglátjuk. Most bocsássatok meg nekem...

Juuki intette Orikit:

— Azt hiszed, hogy ez a magyarázat elegendő? Meg lesznek sértve... kellemetlen lesz, ha panaszkodnak!

— Ne nyugtalankodj. Ezek a szegény, rosszmodorú árusok, nem mernek semmit... ha megharagszanak, ott hagyjuk őket...

Egy szolgálóval forralt szakét hozatott és újra barátjához fordult:

— Ma este nagyon levert és kissé bolond vagyok. Úgy-e nem haragszol, ha sokat fogok inni. Megértesz engem?... Ha teljesen berúgok, ápolsz majd engem?

— Még sohasem láttalak részegen... igyál, amenyit akarsz, de félek, hogy még jobban megfájdul tőle a fejed. Mi bajod van? Mesélj egy kicsit, ha tudsz és ha akarsz.

— Igen, barátom, gyónni fogok és mindent elmondok neked, ha részeg leszek. De vigyázz, hogy ne légy túlságosan meglepve.

Oriki jókedvűen mosolygott és egymásután két vagy három pohár szakét ivott egy nagy teáscsészeből.

Oriki figyelmesen nézte a férfit. Rendkívülinek találta. Eddig a napig nem vett rajta észre semmi különösét. De ma este férfiasnak és méltóságteljesnek látta, magas termetével, széles vállaival, nyugodt, komoly modorával... Amikor beszélt, szemei felélénkültek és ragyogtak... A gésa örült, hogy a férfi ennyire tetszik neki. Szeretettel nézte sűrű, fekete, rövidre nyírt haját, finom vonalú nyakát. Juuki megkérdezte:

— Mire gondolsz?

— Téged nézlek.

— Hogy lehetsz olyan ostoba!

A férfi szigorún nézett a lányra. Oriki nevetett.

— Igazán megijesztesz!

— Nem... ne csufolódj többet. Különös vagy ma este... nem olyan, mint máskor. Ha titkaidat kérdezem, talán megharagszol... De mi van ma veled?

— Bizonyosan mindennek megvan a maga oka... Ha veszekedtem is azokkal az emberekkel, ez nem izgat, megszoktam már az ilyesmit... Nem ezért nyugtalanokodom. Nem. Ha egy kissé szeszélyes vagyok, az nem az én hibám... Én csak egy megvetett foglalkozást űző nő vagyok, míg te mindeütt megbecsülésnek örvendsz. Nem tudom, hogy felfogod és megérted-e ezeket a dolgokat, ha mindent összekeverek... Tegyük fel, hogy nevetségesen viselkedem és az emberek kinevetnek... nem kívánom tőled, hogy megvédj... ha akarsz, te is nyugodtan nevezhetsz rajtam. Sőt ezt jobban is szeretem. Ma este mindent bevallok... Hol is kezdjem gyónásomat... Szívem izgatott és szájam megdermedt.

Megint szakét töltött egy nagy teáscsészébe:

— Mindenekelőtt értsd meg, hogy szabad és kissé rendszertelen gondolkodású nő vagyok. Miután nem vagyok elkényeztetett lány, meg fogod érteni viselkedésemet. Képzeld el egy tiszta lótuszvirágot, mely a sárból nőtt ki: ilyen az a lány, aki tiszta marad az ilyen élet mellett is... azt hiszed, hogy ez vonzza a vendégeket és felvirágoztatja a házat? Nem, egy tiszta erkölcsű lány ép ellenkezőleg elriasztaná az embereket. Az erkölcsöt nem értékeli sokra a mi körünkben... Te kivétel vagy, de a többi vendég bizony nem keres itt szellemi élvezeteket. Világos, hogy néha én is gondolkozom, mint más komoly nő és ilyenkor szégyenkezem... Néha arra gondolok, hogy jobb volna tisztességesen a férjemmel élni egy kis, egyszerű és csendes háiban... De ez csak olyan megvalósíthatatlan álom...

soha többet nem lesz ilyen nyugodt, szép életem. Mégis... nem lehetek sem durva, sem visszautasító a vendégekkel és néha kénytelen vagyok hízelegve azt hazudni, hogy szeretek... hogy szerelmes vagyok. Vannak, akik olyan naivak, hogy bedőlnek kedveskedéseimnek és feleségül akarnak venni. Boldog leszek-e, ha férjhez megyek? Kielégít majd a házasság? Nem tudom... Az igazat megvallva, szerettelek és szeretlek téged... és ha csak egy nap mulik el, anélkül, hogy látnálak, már borzasztóan vágyódom utánad... Ez igaz... De ha megkérnéd a kezemet, nem tudom, hogy mit válaszolnék... Nem tudok teljesen egy férfihez tartozni, de ha így külön élek tőled, nagyon szeretlek... Ez bizony furcsa és talán a szabados természetem az oka. Nem tudom, hogy mi formált engem ilyen könnyelműnek. Családom három nemzedéke alakította életemet. Az apám élete is szomorú volt... nagyon szomorú...

Oriki szemei megteltek könnyel. Juuki megkérdezte:

— Mi volt az apád foglalkozása?

— Az apám kézműves volt, a nagyapám irodalmár, akinek a műveit károsnak ítélték a közerkölcs szemponjából. Kissé bolond volt, mint magam is, és a hatóságok betiltották a könyvét... kétségbeesésében éhségsztrájkot kezdett... meghalt. Apám gyakran mesélte nekem, hogy a nagyapám már tizenhatéves kora óta tanult. Noha szegényes és alacsony viszonyok közt élt, nagy szorgalommal folytatta tanulmányait, de hatvanéves koráig nem fejezett be semmit... Amikor öregedni kezdett, az em-

berek kinevették... és ma már senki sem beszél róla. Amikor még kislány voltam, hányszor mesélte nekem az apám ezt a történetet. Az apám hároméves korában leesett a lépcsőn és eltörte a lábát. Azóta sántított. Ezért választott ülő foglalkozást: fémből műtárgyakat készített. Visszahúzódott az emberektől és csak a munkájának élt. Büszke és dőlyfős volt, vad és embergyűlölő és emiatt nem szerették. Emlékszem egy téli napra, régen volt már, hétéves lehettem. Apámmal és anyámmal voltam, mindnyájan kopott ruhákat hordtunk. Apám belemerült a munkájába és egyáltalában nem törődött a hideggel. Anyám egy fazekat állított a félig összedőlt kemencére és megkért engem, hogy valamit hozzak az üzletből. Boldogan elszaladtam a rizsárus bódéjáig, egy edényt és egy kis pénzt vittem magammal. Visszafelérővet nagyon hideg volt. Kezem és lábam teljesen megdermedt és amikor már egész közel voltam lakásunkhoz, csak néhány ház választott már el tőle, elcsúsztam a fagyos és síkos talajon. Elestem és minden, amit a kezemben tartottam, a földre hullott. A rizs kiömlött és eltűnt a csatornát befödő deszkák hasadékai között. Sokáig néztem a piszkos, zavaros vizet. Mit tehettem volna? Csak hétéves voltam, de már ismertem a viszonyainkat és elképzeltem, hogy mit fognak a szüleim most gondolni... Hogy magyarázzam meg ami történt, ha üres kézzel állítok be hozzájuk... Sírni kezdtem... Senki se jött hozzám, megkérdezni, hogy mi a bajom? És még ha valaki megkérdezne, akkor se venne nekem rizst... Ha egy folyó vagy egy tó lett volna arrafelé, be-

ugrottam volna a vízbe... Amit most elmesélek, csak kis töredéke életem szomorú történetének... Nagyon késő lett és a nagyanyám értemjött, hogy hazavigyen. Apám és anyám szótlank maradtak. Senki sem szidott össze... Nehéz szomorúság fektült a szívemen, amikor a többiek sóhajtozását hallottam... A szomorúság gyötörte testemet. Visszafojtottam sóhajaimat egész addig a pillanatig, míg az apám így szólt hozzánk: «Ma este nincs mit ennünk.»

Amikor Oriki a történetet elmesélte, nem tudta visszatartani könnyeit. Kis, piros zsebkendőjével megtörölte a szemét, majd fogai közé szorította a zsebkendője csücskét. Néhány percig így maradt mozdulatlanul. A szoba nyugodt volt és csendes, még a szaké illatától odacsalogatott szúnyogok zúgását is tisztán lehetett hallani.

A lány könnyes arccal, szomorúan mosolygott:

— Így van ez, ahogy elmondtam neked: szégyény, nyomorult lány vagyok... Ha időről-időre egy kicsit megbolondulok, ennek az őseim vére az oka... Ma este nem meséltem neked mulatságos dolgokat... Bizonyosan unatkoztál... Nem beszéllek többet. Bocsáss meg, ha úntattalak vagy csalódást okoztam neked. Ha akarod, hívok egy másik gésát, hogy szórakoztasson minket.

— Nem, kedvesem... ne szégyeld magad előttem... Mesélj még... Az apád fiatalon halt meg?

— Igen, nemsokára anyám halála után meghalt ő is... Anyám tüdőbajos volt... Apám még anyám halálának első évfordulója előtt halt meg. Ha élne, még ötvenéves se volna. Kitűnő kézműves volt és

nem azért csodálom, mert az én apám. De mit használt az ügyessége és a tehetsége, ha olyan nyomorult helyzetben voltunk... És én ugyanolyan helyzetben vagyok, mint ő volt...

— Nagyravágyó vagy? Mit akarsz elérni?

Ez a kérdés kissé meglepte Orikit:

— Nem, barátom, nem vagyok nagyravágyó... mire volna ez jó? A szegény és egyszerű élet adná nekem a legnagyobb boldogságot. A gazdag házasság szükségképpen csak álom marad... Nem is gondolok már rá.

— Nem kell hazudnod nekem. Ismerlek, légy hát őszinte! Ha hazudsz, ügyetlen vagy, érted? Szedd össze bátorságodat és elégítsd ki nagyratörő vágyaidat.

— Nem, nem, ne beszélj már ilyen kihívó hangon... Nagyon kérlek... Igen, olyan vagyok, amilyen vagyok... Mit akarsz tőlem?

Éjszaka lett és a földszinti szoba vendégei már mind elmentek. Amikor egy szolgáló jelentette, hogy már bezárják a kaput, Juuki meglepetten búcsúzni kezdett. Oriki kérlete, hogy töltsé az éjszakát vele. Titokban pedig parancsot adott, hogy rejtsek el a barátja facipőit. Mivel cipő nélkül nem tudta elhagyni a házat, Juuki kénytelen volt ottmaradni: nem volt szellem, hogy az ajtók hasadékan kionsonhatott volna. Néhány percig csak a becsukódó ajtók zaját lehetett hallani. Két perccel később az ajtóréseken beszűrődő külső fény is elaludt. Csak az éjjeliőr cipőinek kopogása törte meg a csöndet.

7.

Zsenhicsi így tünődött magában:

«Mire jó felidézni a múlt emlékeit... igyekszem elfelejteni a múltat és belenyugodni a változhatatlanba... De mégsem tudom megakadályozni, hogy ne gondoljak arra a napra, amikor Orikival sétálni mentem Kuramaé-ba. A múlt évben volt, a halottak ünnepén...»

Amint most újra közeledett a halottak ünnepe, Zsenhicsi nem tudott többet dolgozni. Felesége, Ohatsu így szólt hozzá:

— Ez mégsem megy így... ne légy olyan lusta.

A felesége bátorítása inkább bosszantotta és ingerelte Zsenhicsit:

— Nem! Ne beszélj többet... elég... hallgass! — és a másik oldalára fordult.

— De... ha hallgatok, mindnyájan éhen halunk. Ha beteg vagy, jobban teszed, ha orvosságot veszel vagy elmész az orvoshoz... De a te betegségednek nincs erre szüksége... Neked csak össze kell magad szedned és nem szabad ostobaságokra gondolnod... Hiszen nem vagy igazán beteg... Komolyodj meg és dolgozz valamit...

— Ünnek már, mindig ugyanazt a nótát hallom és ez nem gyógyítja meg a levertségemet... Menj, hozzád szakét... Egy kicsit iszom, az majd jót tesz.

— Mit mondtál? Ha olyan helyzetben volnánk, hogy szakét vehetnél, akkor nem tanácsolnám neked, hogy akaratod ellenére dolgozzál. Nem... Tudod, hogy dolgozom, de a munkám alig hoz valamit... Legfeljebb tizenöt szent keresek és ehhez

hárman vagyunk és még elég rizsfőzeléket sem tudunk enni, pedig annyi vizet tesztek bele abba a csepp rizsbe, hogy egész híg lesz... Hogy akarod, hogy szakét hozzak neked?... örült vagy! Ma a halottak ünnepe van és a fiunk még az előírt kis fehér rizskalácsot sem kapta meg. És nincs előkészítve az áldozat sem, amit őseink lelkének kell bemutatni... Mindennek... a nyomorunknak ki az oka? Te olyan ostoba voltál, hogy bedőltél ennek a nyomorult Orikinak... Tudom, nem szabad előtted erről beszélni... de ez kibírhatatlan... hűtlen fiú vagy, megcsaltad a szüleidet és hűtlen apa vagy, mert megcsaltad a fiadat. Gondolj egy kissé a fiunk jövőjére, térj magadhoz, igyekezz tisztességes ember lenni... A szakéban akarsz vigasztalást keresni? ennek a hatása hamar elmúlik. Ha nem lesz belőled igazán becsületes ember, mindig nyugtalanul, bizonytalanul fogunk élni.

Amikor az asszony így panaszkodott, a férje csak hallgatott és néha nagyot sóhajtott. Mozdulatlanul, a hátán feküdt. Az asszony nézte néma férjét és mélyen elszomorodott. Így tűnődött magában: «Miért nem tudja elfelejteni ezt az Orikit, amikor ilyen helyzetben vagyunk? Gondot okoz nekem, elviselhetetlen fájdalmat, noha már tíz év óta vagyunk házasságban és egy fiunk van. Rongyos ruhákban járhatja a fiát és egy viskóban lakik, mely kutyaólhoz hasonlít. A szomszédaink kinevetnek minket és visszahúzódnak tőlünk. Ha tavaszkor elérkezik a Higan-ünnep, a szomszédaink mindenfajta édességgel ajándékozzák meg egymást, csak nekünk nem adnak, mivel tudják, hogy zavarban volnánk, mert

nem tudjuk kedvességüket viszonzni. Természetesen hálás vagyok a tapintatukért, de ha arra gondolok, hogy az uccácska tíz háza közül csak egygel tesznek ilyen kivételt, szomorúság és kétségbeesés fog el. A férjem az ilyesmivel nem törődik, mert soha sincs itthon. De én csak egy asszony vagyok és kénytelen vagyok egész nap itthon ülni és ezért ez a gondolat számomra nyugtalanító, szomorú és elviselhetetlen. Szégyelem magamat a szomszédaink előtt, akiket reggel és este üdvözlök, félénken figyelve arckifejezésüket. Mindezzel a férjem nem törődik... szerencsétlen szerelmének rabja lett. Miért szeretett bele egy szívtelen asszonyba? Milyen nyomorult ember! Képes arra, hogy Oriki szerelméért feláldozza az életét és elfelejtse a feleségét és a gyerekeit. Szegény ember, milyen szánamegőrlő!» Ezt gondolta az asszony, de nem merte kimondani. Könnyeinek harmata titokban elfutotta fájó szemeit.

A csönd kihalttá és szomorúvá tette a házat. Az alkonyuló ég elmosódottnak és nyugtalannak látszott és a névtelen uccácska nyomoruságos házaira mélabús árnyékok borultak. Ohatszu meggyújtotta a tüzet, hogy elűzze a szúnyogokat és szomorúan kinézett az uccára. Meglátta a fiát, Takicsit, aki boldogan érkezett haza, hóna alatt nagy csomagot szorongatva. Takicsi vidáman, nevetve ujságolta:

— Mama! Mama! ... Nézz ide, mit kaptam... Az anya kibontotta a csomagot:

— Kitől kaptad ezt a finom süteményt? Megköszönted udvariasan?

— Igen, mama... az ördög-néni a Kikunój-tea-házból, az adta nekem.

Ohatszu elsápadt:

— Mi? Ezt merészeli az az asszony? Ilyen nyomoruságos helyzetbe hozott minket és hogy még növelje kínunkat, felhasználja a gyereket, hogy nyugtalanítsa és szomorítsa az apja szívét... Mit mert neked mondani?

— Amikor a nagy uccában játszottam, ahol sok ember járt, arra jött egy úrral, akit nem ismerek és hívott, hogy jöjjenek velem, mert süteményt akar nekem venni. És eleinte azt mondtam, hogy nem akarom elfogadni. De aztán a karjaiba vett és megvette a süteményt... Nem illik megenni?

A gyerek nyugtalanul fürkészte az anyja arcát, mintha a gondolatait akarná kitalálni. Ohatszu rászólt:

— Igen, te csak egy gyerek vagy, jól tudom, de hogy lehettél mégis ilyen buta! Tudod, hogy ez a nő maga az ördög és ő az oka annak, hogy az apád ilyen lusta és semmittevő... Hogyha nincsenek ruháid és a házunkat is elvesztettük, ennek ez az asszony az oka, érted? Süteményt kaptál ettől az ördögtől, aki ellen harcolnunk kell, akit meg kell semmisítenünk... Hogy lehetsz olyan alávaló, ilyet kérdezni? Hogy megeheted-e a süteményt? Nem, nem és nem!... Ezek a sütemények piszkosak és bemozgoltak... nem tűröm ezt a csomagot a házunkban. Dobj ki, dobj ki! Sajnálod? Te hülye!

Elvette a csomagot és kidobta az uccára. A papiros elszakadt és a sütemények beleestek a csatornába. Zsenhicsi indulatosan felugrott:

— Ohatszu!

— Mit akarsz? — Nem is nézett a férjére. A férfi ellenségesen támadt az asszonyra:

— Ha csöndes és nyugodt maradok, kihasználod az alkalmat és gyalázkodó, becstelen szavakkal ingerelsz. Hogy lehetsz ilyen udvariatlan! Milyen közönségesen viselkedsz! Miután Oriki ismeri a fiamat, nagyon természetes, hogy süteményt ad neki... egy ártatlan gyereknek. Nincs ebben semmi rendkívüli. Milyen bünt követett el a fiú, amikor elfogadta az ajándékot? Ha azt mondd a fiannak, hogy: hülye! — evvel engemet sértesz meg. Kitől tanultad ezt a közönséges modort: rosszat mondani az apáról a fia előtt? Ha Oriki maga az ördög, akkor te még rosszabb vagy, mint az ördög. Oriki hivatásszerűen hazudik... rendben van... ne beszéljünk róla többet. De te a feleségem vagy... hogy használhatsz ilyen becstelen szavakat? Az ilyesmit nem lehet megbocsátani. Ha csak egy szegény útépitőmunkás vagyok is, mégis a férjed vagyok és senki sem vonhatja kétségbe családfelei jogaimat. Ha a feleségem nem tetszik nekem, akkor nem tűröm meg többet a házamban. Menj ahova akarsz, te nyomorult!

Az asszony így válaszolt a szidalmakra:

— Nem, nincs igazad... bizalmatlanságod nem ismer határt... nem tudlak megérteni. Hogy merészeltem volna csak közvetve is rosszat mondani rólad? Miután a fiúnk olyan buta volt és én annyira gyűlölöm Orikit, aki ezt merte velünk tenni, akaratom ellenére elragadtattam magam. Nagyon gonosz vagy, ha bebeszéled magadnak, hogy a szavaim

ellened irányultak és ezért azt akarod, hogy hagyjam el a házat. Olyan szavakat használtam, amelyek nem tetszettek neked... de ezt csak azért tettem, mert elsősorban a családnk érdekeit néztem... Ha olyan könnyen elhagyhatnám otthonunkat, nem türtem volna el ezt a szegényes életet.

Ohatszu zokogott. Zsenhicsi így szólt:

— Ha únod a szegényes életet, szabadon elmehetsz, ahova akarsz. Nélküled sem fogok koldusbotra jutni. Takicsi velem marad és én felnevelem, úgy ahogy illik. Mindennap rosszat mondsz rólam, vagy ha nem rólam, hát Orikiról, mert féltékeny vagy... Már igazán elég volt ebből. Únom ezt. Ha te nem mész el, akkor én hagyom el a házat, hiszen a házunk csak egy értéktelen viskó. Elmegyek a gyerekekkel és akkor kedved szerint kiabálhatsz. Nos, elmész? Ha nem, hát én megyek!

Ohatszu a heves beszéd hallatára:

— Tehát igazán el akarsz tőlem válni?

— Természetesen.

Ez nem volt Zsenhicsi szokott hangja; valami megváltozott benne...

Ohatszu mély szomorúságában hiába igyekezett leküzdeni szünet nélkül folyó könnyeit. Olyan izgatott volt, hogy a szája megdermedt és egy szót sem tudott kiejteni. Végre egy kissé magához tért:

— Bocsáss meg, hibáztam, amikor kidobtam a süteményt. Hibáztam, mert mindennek ellenére kedves volt Orikitől, hogy ezt az ajándékot adta. Ha ördögnek neveztem Orikit, úgy én bizonyos rosszabb vagyok, mint az ördög... az ördögök királynője vagyok. Nem, soha többé nem fogok ilyet

mondani... Nem, soha... hidd el nekem. Nem említem soha többé Oriki nevét és nem fogok soha többé rosszat mondani róla... Könyörgöm, ne beszélj a válásról. Jól tudod, hogy nincsenek sem szüleim, sem testvéreim... Amikor férjhez mentem hozzád, a nagybácsim vállalta a közvetítő szerepet és ő helyettesítette a szüleimet. Ha elválsz tőlem, hova menjek?... Nincs senkim, aki szállást adna... Bocsáss meg nekem! Bocsáss meg! Ha gyűlölsz, nem tehetek ellene semmit, de legalább tarts magadnál a fiúnk miatt. Álázatosan bocsánatot kérek tőled.

Az asszony a földre vetette magát és zokogott. Zsenhicsi hajthatatlan maradt:

— Nem, nem tudlak többé magamnál tartani.

Elhallgatott és mereven a falat nézte. Nem is hederített tovább az asszonyra. Ohatszut meglepte ez a könyörtelen hidegség. Eddig a napig a férje sohasem bánt így vele. Az asszony elgondolkozott: «Világos, hogy ez a nő a hatalmában tartja. Testtel-lelkekkel a rabja lett. Milyen különös, hogy egy ilyen nyomorult, szívtelen nőnek ilyen hatalma van. Értelhető, ha panaszkodom... mindent elviselnék, de a férjem rosszasága nem ismer határt és még azt sem bánja, ha egyetlen gyereke éhen hal... Elveszett ember... minden gonoszságra képes. Nem használ semmit, ha bocsánatot kérek tőle.» Nyugalmat erőltetett magára és a fiát hívta:

— Takicsi! Takicsi! Gyere ide és mondd meg, hogy kívül akarsz maradni: a mamával vagy a papával?... No mondd csak.

Takicsi őszintén válaszolt:

— Én... nem szeretem a papát... mert még nem vett nekem soha ajándékot.

— Hát akkor követed anyádat, ha elmegy? Akárhova?

— Igen, mama, veled vagyok, ahova akarod.

Takicsi ezt egészen természetes hangon mondta, egy csepp felindulás nélkül. Ohatszu a férjéhez fordult:

— Hallottad, hogy a fiad velem akar jönni. Te bizonyára szívesen magadnál tartanád a fiút, de nem bízhatom rád a gyereket, hiszen eléggé ismerlek... Mindenképpen magammal viszem a fiút. Megértetted? Magammal viszem a fiadat... felelj!

— Ahogy akarod... Nincs szükségem semmire, sem a fiúra, sem... Ha el akarod vinni, tessék... nem akadályozom meg. Nincs szükségem sem a házra, sem a bútorokra... Csinálj amit akarsz... — Fekve maradt és nem is nézett a feleségére.

— Te a házról és a bútorokról beszélsz, amelyek nem is léteznek. Micsoda önteltség azt mondani: csinálj, amit akarsz... Ha egyedül és szabad leszel, kedved szerint szórakozhatsz... Sohasem adom neked vissza a fiadat, még ha egy napon kéred is... Soha... soha! — Egy csomagot vett elő és megmutatta a férjének:

— Ez a gyerek éjjeli öltönye... csak ezt kérem tőled. Örültségeket mondtál, de nem az ital hatása alatt... Ha még az alkohol volna az oka, akkor is tisztán tudsz már gondolkozni abban a percben, melyben elszáll a mámor... De most nem erről van szó. Gondold meg jól: ha a szülők, bárha szegények és alacsonyorsuak is, egyetértésben nevelik

fel gyerekeket, értékes, megbecsült ember lesz belőle. Ha elválunk, gyerekeink nem ismeri többet az apai szeretetet és végeredményben ő fog legjobban szenvedni... Gondoltál erre? Nem érzel szánalmat gyereked iránt? Hát persze, egy ilyen romlott lelkű férfi, mint te vagy, sohasem fogja többé megérteni, hogy mi az a gyermeki szeretet... Isten veled... Mindennek vége...

Ohatszu vette a csomagot és kézen fogva a fiút, kiment a házból. A férfi nem tett semmit, hogy visszatartsa a feleségét és a gyereket, csak ennyit mondott:

— Menj már... menj már...

8.

Néhány nap telt el a halottak ünnepe óta. A Sinkaj-uccán imbolyogtak a misztikus ünnep lámpásainak gyöngé és szomorú árnyékai, amikor két koporsót vittek arra. Az egyik hordszéken nyugodott, a másikat négy férfi a vállán vitte. A hordszéket nagyon diszkréten a Kikunoj-teaház hátsó ajtaján hozták ki. A járókelők halkán beszéltek:

— Szegény asszony, — mondta az egyik — bizony nem volt szerencséje... egy ilyen alakot szeretett... szegény...

— Én azt hallottam, hogy kettős öngyilkosság történt. Valaki látta a két szerelmezt, amikor a templomdombon az esthomályban beszélgettek. Ez az asszony szenvedélyesen szerette a férfit és vállalta is ezért a felelősséget...

— Nem, hova gondol, — mondta egy harmadik — ebben a nőben nem volt semmi kötelesség-érzés a társadalom iránt... Amikor kijött a nyilvános fürdőből, találkozott a férjével. Nem tudott megmenekülni tőle és ezért beleegyezett, hogy sétál-gatva beszélgessenek... Ha csakugyan van egy vágás a hátán, egy könnyű seb az arcán és egy másik, törrel szúrt seb a tarkóján, ebből világosan lehet arra következtetni, hogy abban a percben ölték meg, amikor el akart menekülni... Míg ellenben a férfi szabályos harakirit követett el. Ismertem a férfit, még abból az időből, mikor ágyakkal kereskedett. Nem látszott rendkívüli embernek... inkább közönséges volt... De legalább nagyszerűen, csodálatraméltóan fejezte be az életét... Úgy halt meg, mint egy hős... Végeredményben a Kikunoj-teaházat érte vesztéség Oriki halálával... A lánynak az utolsó napokban egy gazdag vendége volt...

Igy tárgyalták az emberek ezt a szomorú és fájdalmas esetet. Se vége, se hossza nem volt a különböző megjegyzéseknek, melyek a szerelmi tragédiát kísérték... Azt mondták, hogy valaki egy titokzatos tüzet látott, amely hosszú fénycsóvával a templomdombról az égbe szállt. Talán lidérctűz volt, melyet egy mélyről jövő emberi gyűlölködés gyújtott lángra.